

МИСТЕЦТВОЗНАВСТВО ТА АРХІТЕКТУРА

Василенко І.В., Осипюк Ю.В.

студенти,

Київський університет імені Бориса Грінченка

МІСЦЕ ПОП-АРТУ В ОБРАЗОТВОРЧОМУ МИСТЕЦТВІ

Одним з головних, наймогутніших напрямків у мистецтві середини ХХ століття, безперечно, був поп-арт (англ. popular art – популярне мистецтво). Він виник на початку 1950-х рр., практично водночас у Великобританії і США, як своєрідна реакція заперечення абстрактного експресіонізму. В якості основного предмета і способу поп-арт використовував образи продуктів споживання. Своєї вершини він досяг в 1960 р. і мав вплив на мистецтво інших країн.

Поп-арт став типовим продуктом технологічного індустріального суспільства масового споживання. В ньому знайшла своєрідне художнє вираження романтизація індустріального суспільства масового споживання як єдиної і суспільної значимості реального сучасного життя, і іронічної відстані від цього ж суспільства, іноді навіть неприємні і різкі протести проти нього. Початкові теоретичні розробки поп-арту з'явилися в Англії в період 1952-1955 рр., коли в Інституті сучасного мистецтва в Лондоні виникла «Незалежна група» архітекторів, художників, критиків. Вони об'єдналися для обговорення питань сучасної культури, займалися зіставленням різних рекламних матеріалів, вивченням іміджів (видів) масового мистецтва, орієнтуючись на американські масові ілюстровані журнали. Пізніше до них приєдналися такі стали відомими фігури, як П. Блейк, Р.Б. Кітай, Д. Хокні, А. Джонс, П. Філіпс.

Поп-арт спробував поставити на одну сходинку високу культуру зі споживчою популярною субкультурою. Однією з основних ідей було те, що форми не винаходяться, вони вже існують, а певні емоції та асоціації можуть створювати стандартні візуальні образи, що несуть певну інформацію, без великого інтелектуального навантаження. Все це стало основою поп-арту. Американські кубісти, наприклад С. Девіс, Ч. Демут, Дж. Мерфі, в 20-ті рр. використовували в своїх живописних композиціях комерційні знаки, якими так згодом зацікавився поп-арт.

Проте англійський поп-арт був ще не занадто відокремлений від традиційного мистецтва, був дещо політизований [1], скоріше, він став силою, яка наштовхнула на зародження нового руху. Згодом Поп-арт почали розвивати художники в США, в деяких країнах Європи і в Японії. США стали претендувати на лідерство, Поп-арт почав сприйматися виключно як американське явище, що міцно заклалося в свідомості публіки. Спираючись на комерційний успіх, в США, Поп-Арт набув масового характеру. На початку

1960-х рр. інформаційна машина США почала пропагувати «поп» як чисто американське мистецтво, що відображало певний яскравий образ життя. Поп-арт – рекламне мистецтво, яке любить рекламу як символ сучасності. Саме слово «Поп» було введено для позначення нової естетичної позиції, яка стверджувала художню значимість предметів повсякденності людини індустріального суспільства, які до цього вважалися в художньо-естетичній еліті нехудожніми, антихудожніми, кічем, поганим смаком. Таким чином художники Поп-Арту стирали межу між мистецтвом і побутовим життям, Поп-арт став своєрідним «мистецтвом поза мистецтвом».

Своїми засновниками поп-артисти справедливо вважали М. Дюшана з його реди-мейд мистецтвом та дадаїста К. Швіттерса. Також, американський художник Роберт Раушенберг розробив напрямок, типовий для Поп-арту, використовуючи в якості художнього матеріалу предмети повсякденного побуту. В рамках своїх творів «комбінованого живопису» він об'єднував предмети, добре відомі американському суспільству з реклами та засобів масової інформації. Це техніка колажу, що поєднувала реалістичні об'єкти і газетні фотографії в абстрактні живописні панно, добре вписувалась у концепцію поп-Арту. Декупаж («вирізки») А. Матісса з їх елементарними формами і яскравими фарбами також цілком відповідали майбутній естетиці поп-арту.

Художники поп-арту відкрили своєрідну поетику масової продукції міської культури, знаходячи її в банальних речах, подіях, в навколишньому середовищі. Відкрито говорили про комерційність реальності. Майстри поп-арту прагнули створити певну філософію сучасного життя з орієнтуванням на «велику американську мрію». Масова інформація, стандартизація предметів споживання, технологічність – ось основа, на якій лежить мистецтво поп-арту. Елементи і образи масової культури з повсякденного середовища поміщалися митцями в певний контекст, поп-артисти будували свої твори на основі гри сенсу масових стереотипів. Чимало значили прийоми європейських авангардистів. Ідея виділення окремого образотворчого мотиву і його подальший подальший зріст були запозичені у Фернана Леже.

Ранні твори поп-арту виконувалися в техніках колажу або традиційного живопису з елементами колажу. Серед перших програмних для поп-Арту робіт, які отримали хрестоматійну популярність, були колажі Е.Паолоцці «Я була іграшкою багатого чоловіка» (1947 р.) і Р. Хемілтона «Що власне робить сьогодні наш рідний дім іншим і таким привабливим?» (1956 р.). На першому зображена красуня легкої поведінки у манерній позі зі стандартною для манекенниць посмішкою в оточенні етикеток і написів субкультурних представництв; на другому представлений інтер'єр буржуазного будинку з оголеною красунею на дивані і оголеним культуристом з тенісною ракеткою в руках в оточенні предметів побуту: телевізора, магнітофона, м'яких меблів, збільшеною обкладинкою коміксів, служниці з пилососом і його рекламою, емблеми Форда, а за вікном добре видно кінотеатр із зображенням Ела Джолсона «Співаки з джазу». Елементи зображення – вирізки з популярних журналів. В обох роботах присутній девіз нового напрямку – слово «POP».

Пітер Блейк – англійський художник, що належить до першого покоління британських майстрів живопису поп-арту [2], після 1950 р. почав створювати колажі з поштовими листівками, фотографіями, ілюстраціями акторів і поп-артистів, комбінуючи їх з геометричними формами блискучих квітів. На відміну від інших художників епохи поп-авангарду представляв у своїх картинах реально мальовничі образи. Він розробив обкладинку знаменитого на весь світ диску Бітлз «Sgt. Pepper's Lonely Hearts Club Band».

Але найвідомішою і найсуперечливішою особистістю в мистецтві поп-арту був художник і дизайнер Енді Уорхол. Він був одним з основоположників поп-арту і довів, що мистецтво може бути матеріально прибутковим. Впродовж усього свого життя він створював безліч історій навколо своєї персони. Уорхол займався різними видами мистецтва, був і колекціонером, і видавцем журналу, і дизайнером, і кінорежисером, і скульптором, і письменником, і художником, і продюсером. Його картини «Банка з супом Кемпбел» та «Портрет Мерилін Монро» стали іконами Поп-арту і є одними з найвпізнаваніших картин у світі.

Та поп-артисти використовували не лише полотна, матеріали і техніку створення поп-творів, з часом, матеріали істотно розширюються і ускладнюються. В традиційний живопис активно впроваджуються сторонні елементи – уламки гіпсових зображень, предмети побуту та фотографії. З'являються поп-скульптури, об'єкти, інсталяції, в яких використовуються найрізноманітніші матеріали, в тому числі й у великій кількості речі, що були у вжитку, іноді – вміст смітників і звалищ. Часто створюються композиції з пакувального картону, тари споживчих товарів і тому подібних матеріалів.

Критика ставилася до такого мистецтва по-різному, інколи йшлося занепад мистецтва, інколи – про новий етап у розвитку мистецтва, коли поп-арт називали новим реалізмом. Ж. Сігал знаходив естетичне у створенні муляжів, використовуючи для їх створення живу натуру. Обліплюючи людей мокрим гіпсом, він створював форму для відливання. Білі гіпсові фігури, відлиті з цих форм, згодом розміщуються в буденному середовищі, поряд із машинами, стійками кока-коли в барі, в приймальні хімчистки, в оточенні вітрин. Просторові групи з білих гіпсових фігур-муляжів людей в натуральну величину немов документують дійсність.

Поп-арт породив безліч нових течій, серед них: гіперреалізм – напрямок, спрямований на фотографічне відтворення банальної повсякденності [4]; акціонізм – мистецька акція чи дія, сукупність певних спланованих дій, які можуть містити в собі пантоміму, клоунаду, прийоми експресіоністичного театру, східний символічний ритуал. Складовими акціонізму були «хепенінг» та «перформанс» [3].

Крім США поп-арт мав місце і в інших країнах світу. Так у Франції на початку 1970-х рр. критиком П'єром Рестані було організовано рух «Новий Реалізм», який ідейною складовою був дуже подібним до поп-арту.

Окремо можна сказати про вплив поп-арту на мистецтво СРСР. У II пол. 1970-х рр. як пародія на соцреалізм і сучасну масову культуру в цілому виникає напрямок, який отримав назву «Соцарт» [3], створений такими художниками як В. Комар і О. Меламід, Е. Булатов. У творчості цих художників можна знайти

пряме продовження ідей поп-арту: митці аналізують радянську картину як предмет масової культури радянського суспільства. Звичайно ж, діяли «соц-артисти» переважно потайки.

Поп-арт фактично став логічним завершенням традиційних видів образотворчого мистецтва і відкрив шлях принципово новим типам художніх експериментів. Зокрема, поп-арт підготував ґрунт для концептуалізму і постмодернізму. У 1980-і рр. ХХ ст. як реакція на концептуалізм і мінімалізм виник напрямок нео-поп-арт. Він не є принципово новим художнім рухом, а скоріше представляє собою еволюцію поп-арту з його інтересом до предметів масового споживання і популяризацію світу популярної культури, тільки вже з іконами і символами нового часу. Тобто Поп-арт став невід'ємною складовою сучасного мистецтва та культури, та продовжує розвиватись паралельно з розвитком сучасних технологій.

Список використаних джерел:

1. Дюпети М. Великие художники. Их жизнь, вдохновение и творчество № 119 / М. Дюпети. – К.: Иглмосс Юкрейн, 2005. – 32 с.
2. Хоннэф К. Поп-Арт / К. Хоннэф. – М.: АРТ-РОДНИК, 2005. – 94 с.
3. Морозова О. поп-арт [Електронний ресурс] / О. Морозова – Режим доступу до ресурсу: http://www.krugosvet.ru/enc/kultura_i_obrazovanie/izobrazitelnoe_iskusstvo/POP-ART.html?page=0,1
4. Поп-арт – Культура і мистецтво [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: http://www.8ref.com/6/referat_68809.html
5. Представники напряму поп-арт і їх методи виразності [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://ukrefs.com.ua/print:page,1,147683-Predstaviteli-napravleniya-pop-art-i-ih-metody-vyrazitel-nosti.html>

Геренко С.С.

аспірант,

Київський національний університет культури і мистецтв

СОЦІАЛЬНА СИМВОЛІКА В СУЧАСНІЙ РЕКЛАМНІЙ КОМУНІКАЦІЇ УКРАЇНИ

Людина в сучасному просторі виступає носієм великої кількості соціальних ролей і приватних стратифікаційних статусів, які нерідко дезінтегровані між собою. Оскільки люди діють, виходячи зі свого розуміння знаків соціального простору (при цьому спираючись на загальноприйняті і особисті, стандартні і оригінальні, підтвержені і гіпотетичні уявлення), світ громадської символіки опосередковує практично всі форми комунікативного сприйняття, власне і будучи для людей світом їх специфічної дійсності. Широко застосовується символіка в художній творчості, мистецтві, та рекламній комунікації. Будучи результатом творчості окремих людей, художні символи набуваючи суспільне визнання, та перетворюються в соціальну символіку.